

statim in eis gratia infudit. ¶ **P.** gratia per nalia nullus mereri potuit: per que tamen ad eam se pparare potest: sed pparatio ad gratiam potest esse etia per vnum motum liberi arbitrii: sicut p3 i cōtritiōe. ergo videt qz cū motū li. arbi. habuerint i pncipio creatiōis sue qz pro nihilo differ tur gratie collatio. et ita vñ qz statim gratiaz habuerūt.

R. **Respondeo** dñm qz circa hoc est duplex opinio: qui dam eniz dicūt qz angeli nō in gratia: s3 in naliibus tātum creati sūt: et hec opinio ē cōmunior. Alij vero dicūt angelos i gratia creatos ēē: haruz autē opinio: nū q̄ verior sit nō potest efficaci rōne deprehēdi: eo qz creaturatum pncipiū ex simplici creatoris volūrate depēdet quā rōne iuestigare ipossibile est: tamē fm cōuenientiam ad alia eius opera pōt vna pars alia p̄babilius sustineri. Illa eniz opinio q̄ ponit angelos in naliibus tātuz creatos cōsonat illi opinioni q̄ ponit oīa simul in mā: nō autē per species distinctas creatas: qz sicut se habet mā iformis ad formas corporales: ita nā angelica ad gratiā. Illa autem opinio q̄ ponit angelos in gratia creatos magis cōsonat illi opinioni: que ponit oīa in exordio creatiōis per species distincta: q̄ opinio mihi magis placet absqz alterius partis p̄iudicio: qz huic positiōi p̄cipue quātū ad grāz angelozuz plures sanctorū auctoritates cōsonare vidētur.

A. **Ad primum** ergo dicēdūz. qz fm Augustinū i illa distinctiōe operū q̄ i pncipio Bene. memoratur: nō designatur successio tēporis: sed ordo nature tātuz. fm qz in via generatiōis est impfectū ante per fectū et in codē potētia ante actūz. quāuis actus simplici ter pcedat potētiāz. ¶ **Ad secundū** dicēdūz. qz dicunt angeli nō potuisse proficere: nō qz mereri nō poterāt: sed quia p suam virtutē in gloriā trāsserri nō poterāt: nisi ampliori lumine ifuso. ¶ **Ad tertiu** dicēdūz. qz oportet dicere angelos qui peccauerūt ab aliquo qd habuerūt cecidisse: siue i gratia creati fuerint siue nō saltem ab inocentia vel rectitudine naturali: et ideo hoc qd dicūt: qz cecidit ab eo qd nōdūz receperat: referēdūz est ad casū a gloriā: qd patz ex hoc qd p̄mittitur. Beate vite dulcedinē nō gustauit et. ¶ **Ad quartū** dicēdūz. qz sicut in diaphano est aliquid de natura lucis: licz impfecte. cōpletur autē quādo efficit lucidū in actu: ita etiā in pncipio creatiōis angelozum erat i eis aliqd de natura lucis vel gratie: vel saltē naturalis intellectus tātuz. vnde oportet vt per hoc qd dicitur fiat lux intelligat de luce pfecta: que ē gloriā: que nō prius bonis ifuit qz a malis diuisi ēent: si tamē intelligatur celū factū prius tēpore ante lucē: si autē intelligat nō prius factū tēpore: s3 natura. vt Augustinus exponit in pmo sup. Benēs: tūc potest intelligi de luce gratie: et p tenebras nō intelligit peccatū angelozum: sed iformitas corporalis creature que formāda restabat: vt ipse in eodem exponit. ¶ **Ad quintū** dicēdūz. qz ex iclinatiōe gratie in bonūz nō potest pcludi qz habēs gratiaz a bono diuerſi nō possit ēē si nihil habeat retrahēs: nisi sit pfecta gratia que fini coniungat: qualis ē in beatis: quia habēs gratiā nō agit ex necessitate gratie: sicut nec necessitate nature q̄ in bonū etiā ordinata ē: sed ex libertate volūtatis. Qui autē alias opinionē sustinēt respondēt ad auctoritates exponētes gratiam nō pro gratia gratū faciēte: sed pro alia gratia gratis data: sicut ē p̄spicacitas igeny vel aliquid huiusmodi i hominibus: dicūt autē ad alias ratiōes qz deus gratiā distulit vt ostēderetur qz distat iter possibilitatē nature et gratie: vt sic creatura magis beneficium gratie acceptū h̄ret.

Alia sui **Expositio textus.** **Alia sui** euentus igrati fuerūt et. Est. n. de ratiōe felicitatis vt felix ea que ad ipsum p̄tinent nō ignoret: quāuis non

requirat ad eam omniū scientiaz habere. ¶ **Uniuersali** ter autē et sūme pfectum est et. Vñ cōsonat qd philoso phus dicit in quinto metaphysice: illud ēē simpliciter pfectum qd habet in se omnes perfectiōes que in generibus rerum inueniuntur: et hanc perfectionem ibidem Cōmentator dicit esse in deo.

De confirmatione et conuersione stārium et auersiōe et lapsu cadētis. **Distin. V.**

P. **Q**uod sit hec consideratio adducit inquire quales effecti sūt dñm diuide rentur auersiōe et cōuersiōe. Post creationē nāqz mox quidāz cōuersi sunt ad creatorē: quidā auersi. Cō uerti ad dñm fuit ei charitate adherere: auerti odio habere vel iudicare. Inuidie nāqz mater ē supbia: qz voluerūt se parificare deo: i p̄uersis q̄ i speculo relucere cepit dei sapiētia q̄ illumi nati sūt: auersi vero excecati sūt. Et illi qdēz cō uersi sūt et illuminati a deo gratia appositā. Isti vero sūt excecati nō imissione malicie: s3 ex de fertiōe gratie: a qua deserti sūt. nō ita qz p̄ de dita subtraheret: sed qz nūquā ē appositā vt cō uerterent. hec est ergo cōuersio et auersio: qua diuisi sūt qui natura boni erāt: vt sint alij supra illud bonū qd habebāt per iustitiā boni: alij illo corrupto per culpam mali: cōuersio iustos fecit: et auersio iniustos: vtrāqz fuit volūtatis: et voluntas vtrinqz libertatis.

De libero arbi. breuiter tangit qd decēs sit.

A. **H**abebāt. n. oēs lib. arbi. qd est libera potestas et habilitas volūtatis rōna lis. Poterāt. n. volūtate eligere qdlibet et rōne iudicare. i. discernere: in qbus cōstat lib. arbi. Nec creati sūt vo lētes auerti et cōuerti: s3 habiles ad volendum hoc vel illud: et post creationē spōtanea volū tate alij elegerūt malū: alij bonū: et ita discernit deus lucē a tenebris: sicut dicit scriptura. i. an gelos bonos a malis: et lucē appellauit dies et tenebras noctem: qz bonos angelos gratia sua illuminauit: malos vero excecavit.

Post creationē aliqd dātū ē stāribus p qd cō uerterent nec merito aliquo. s. gratia coopata.

S. **I**āt q̄rit vñ post creatiōēz p̄uersiōis aliqd collatū sit p qd p̄uerterēt. i. dili gerēt deū: dicim⁹: qz ē eis collata grā coopans: sine q̄ nō pōt p̄ficere rōnal creatura ad meritūz vite. Cadere. n. pōt p se: s3 p̄ficere nō pōt sine gratia adiunante.

N. **Q**ua grā idigebat angel⁹: et q̄ nō. **N**on idigebat angelus grā p quā iusti ficaret: qz malus nō erat: s3 qua ad diligēdū deū pfecte et obediēdū adiun

ref. Operas qdē grā dicif qua iustificat ipius .i. de impio fit pius: de malo bon⁹. Cooperas vero q̄ iunat ad bene volēdū efficaciter: ⁊ deū p oibus diligēdū: ⁊ ad operādū bonū: ⁊ ad pfe uerādū in bono ⁊ huiusmōi: de qb⁹ postea plenius agemus. Bata est ergo angelis q̄ perstite rūt cooperas grā p quā cōuersi sūt vt deū perfe cre diligenter. Cōuersi ergo sūt a bono qd habe bāt nō perduto ad maius bonū qd nō habebāt. Et ē scā ista puerfio p grāz cooperantē libero arbi. q̄ grā alijs qui ceciderūt apposita nō fuit.

¶ An sit imputandū illis q̄ auersi sunt.

Ite q̄ a qbusdā obijci solet: nō eē i putandū illis q̄ auersi sūt ⁊ nō puerfi q̄ sine grā puerfi nō poterāt. S; illa nō ē eis data: nec culpa illozū fuit q̄ nō est data: q̄ in eis nulla culpa adhuc pcesserat. Ad qd dici pōt: qm̄ qbus apposita est ipsa grā nō fuit ex meritis eoz. Alioquin iā nō eēt grā si ex merito qd esset aī grām daref.

¶ Qua culpa grā nō ē data eis q̄ ceciderūt.

Quod x̄o alijs nō ē data culpa eoz fū it: q̄ cū stare possent noluerūt quous q̄ grā apponeref: sicut alij pstituerunt donec illis cadētib⁹ p supbiaz eis grā apposita. Apte ergo cadētū culpa i hoc depre bēdi pōt. q̄ s; sine grā negrēt pficere quā nōdū acceperāt: p id tñ qd eis collatū erat i creatōe po terāt nō cadere. i. stare: q̄ nihil erat qd ad cassū eos compelleret: s; sua spontanea volūate de clinauerunt: qd si non fecissent: qd datū est alijs: vtqz daref ⁊ istis.

¶ Q̄ angeli in ipsa cōfirmatione beati fuerūt: s; vtrū eam meruerūt p gratiā tūc sibi datāz: am biguū est. de hoc. n. diuersi diuersa sentiūt.

Ite q̄ri solet vtrū in ipsa pfirmatione bti fuerit angeli: ⁊ an ipsaz bti tudine aliquo mō meruerūt. Q̄ in ipsa cōfir matiōe bti fuerit: ples testāf auctoritatē. ⁊ iō p pstatū bndū ē: vt x̄o p grāz tūc sibi datā ipsaz bti tudine meruerūt ambiguum ē. Quibusdā. n. placz q̄ eā meruerūt p grāz quā i pfirmatiōe pceperūt: s; q̄ i eis meritū ⁊ pmiuz fuisse dicūt: nec meritū pcessisse pmiū tpe: s; cā Alijs at v; q̄ bti tudine quā receperūt i pfirmati one p grāz tūc appositā nō meruerūt: dicētes tūc nō fuisse eis collatā grāz ad merēdū: s; ad brē vi tēdū: nec tūc eis datū eē bonū quo mererēt: s; quo feliciter struerēt. Q̄ at in pmiū tūc acceperūt p obsega nobis exhibita ex dei obediētia et reuerētia mereri dicunt: ⁊ ita premiū pcesserit merita: ⁊ hoc mihi magis placere fateor.

¶ Diuisio textus.

Post hoc cōsideratio adducit ⁊ c. Osten dit eozū differētiā adinuicē per auersionē ⁊ cōuersionē: ⁊ diuidit in partes duas. In pma determinat de auersionē angeloz. In scda de terminat qd q̄ psequunt euerfos ⁊ cōuersos s; opationez eozū adinuicē. 6. di. ibi. (¶ Scire opz.) Pma i. d. In pma determinat auersionē ⁊ cōuersionē quozūdā. In scda ostēdit p quid sūt auersi ⁊ cōuersi. ibi. (¶ Dabebāt oēs ⁊ c.) Et circa hoc duo facit. Pmo ostēdit q̄ per liberūz arbitriū sūt auersi ⁊ cōuersi. Scdo ingrit vtrū lib. ar. sufficiat ad cōuersionē: sicut ad auersionē. ibi. (¶ Si aut querit ⁊ c.) Et circa hoc duo facit. Pmo ostēdit q̄ cōuersis opposita est grā p quā puerterent. Scdo ingrit vtrū per gratiā illā suā beatitudinē meruerint. ibi. (¶ Dic queri solet ⁊ c.) Circa primū duo facit. Pmo determinat veritatē. Scdo excludit obiectū. ibi. (¶ Ideoq; a qbusdā ⁊ c.) ¶ Qd I.

Hec est duplex q̄stio: pma de auersionē malo rū angeloz. Scda de cōuersionē bo noz. Circa primū querunt tria. Pmo vtrum angel⁹ peccare potuerit. 2º qd appetēdo pecca nerit. 3º ad qd gen⁹ peti ei⁹ petm̄ reducāf.

¶ Vtrū in angelis possit esse peccatū.

Ad primū sic pcedit. videt q̄ in an gelis nō potuit eē pecca tū: sicut. n. dicif in. 9. meta. In his q̄ semp sunt actu nō pōt esse malū: vnde Aug. dicif q̄ supra sperā lune: nō est malū: sed adhuc minus ē de politate i angelo q̄ in corpore celesti. ergo in angelis nul lo mō pōt esse peccatū. ¶ Sc. q̄ aliqd sit malū postq̄ fuit bonū: hoc nō pōt esse sine motu: sed motus nō est sine mā vt dicif in scdo meta. Cū ergo i angelis nō sit mā. vt supra dictū est: videt q̄ nō potuerit i eis peccatū eē. ¶ Sc. sicut dicif in. 7. phy. Dis mutatio virtutis: ⁊ vicij reducif in al terationē q̄ est fm passiōes partis sensitiue: s; h; passiōes nō sūt in angelis carētib⁹ organis sensus. ergo in angelis nō pōt eē mutatio de vtrute in viciū vt peccēt postq̄ boni fuerāt. ¶ Sc. volūtas nō ē nisi boni vel apparētis boni. er go cui nō pōt apparere bonū nisi qd est bonū nō pōt volū tas ferri nisi in bonū vez: s; in angelis nō pōt eē bonū ap parēs nisi qd ē vez bonū. ergo nō pnt dīderare nisi id qd est vez bonū: ⁊ ita nō possūt peccare. pbatio medie. Intel lectus nūquā errat i his quoz pprie ē itell⁹: sicut i cogni tiōe pncipioz: s; angeli nō habēt nisi itellectiūā cognitio nē. ergo nō pnt i sua cognitōe errare: vñ p̄ba dicif i lib. de aīa q̄ itell⁹ sp ē rectus: fantasia aut ē recta ⁊ nō recta: hoc idē dicif Aug. sup Benefim libro. iz.

Sed contra

est qd dicif Job. 4. Ecce qui seruiūt ei nō sūt stabiles ⁊ i angelis suis re. pra. ergo ⁊ c. ¶ Sc. vt supra dictū ē. angelis i sui creatiōe datū ē li. ar. s; li. ar. qd ē ex nihilo pōt etiā i malū deflecti. ergo videtur q̄ angeli peccare potuerūt.

Respondeo

dom: q̄ apud oēs catholicos certū ē angelos peccasse: ⁊ demōes effectos eē: quō at peccauerūt difficile ē videre: q̄ nō pōt eē pecca tū i volūate nisi sit aliquo mō deceptio i rōne. vñ oīs ma lus ē quodāmō ignorās: vt i. 3. ethicozū dicif p̄bus: qd q̄li ter sit vidēdū ē ad pposite q̄stiois itell⁹. Ipse. n. distiguit it i. 7. ethicozū operādoz duplicē cognitōez. s. vlez ⁊ parti cularē: ⁊ q̄ opatiōes sūt circa singularia: iō aliq̄ recte in vli opinātē circa singularia peccare ptingit: singularia. n. ptingit cognoscere dupl. s. i habitu ⁊ i actu: cōtingit ergo aliq̄ peccatē rectā existimatiōez ēt de singulari opabili in habitu bte: nō tamē i actu: q̄ i nobis habitus passiōe

ligat ne in actu exeat: circa consideratione particularis ope
radi: sicut ebrietate: ita et ira et concupiscencia a deo ut si vba
pnuicet sensus mete non teneat iquatu iudiciu ratiois ve
hemencia passiois abforbet: vñ dñ i. 6. ethicoz q dlectatio
corruptit existimatōz prudētie: s; quāuis b mō i angelis iu
diciu itellz ligari nō possit. eo q tales passioes i eis n̄ sūt:
pōt tamē ligari: iquatu cōsiderādo vñū retrahit a cōsidera
tiōe alteri: eo q ei itellz simul pluriū nō ē: nisi sicut i vbo
oia pēplā: pōtigit at aliqd cē eligēdū fm vñā pōitōz rei
cōsideratā: qd tñ eligēdū nō ē oibus pōitōibus pcurrētib;
cōsideratis: ita potuit i āgelis error electiōis cē p ptn.

Ad primū ergo dicēdū q i nā āgelozum nō ē alia
pō respēu alicuius forme quā acgrere et
amittere possit: sicut ē i gñabilib; et corruptibilibus. et iō n̄
pōt i eis cē malū nāe: sicut nec i gñabilibus et corruptibi
libus: cuiusmōi sūt corpa celestia. S; tñ lib. arb. eo; ē pole
respēu motus ordiari: ita pōt cē quātū ad b dōrdinatio
ad malū. **Ad 2^m** dōz q sicut passio et receptio dñr equo
ce i opibus itellectualibus et nālibus: ita et mor. vñ n̄ exi
git q ad talē motū sit mā: s; sufficit pō q̄lis dicta ē i āge
lis cē. **Ad 3^m** dōm q dñi pbi ē itelligēdū d vtutibus et
vicys q sūt circa passioes et d scia q ē a sensibus acq̄sita: et b
i āgelis nō iuenit. **Ad 4^m** dōz q quāuis itellz n̄ possit
errare ita vt iudicet aliqd h; qd n̄ ē: quātū ad illud qd de
re pēpit: nihilominus itellz creatus: qz nō ē oium fil: pōt
deficere: ex b q iudicat d re q sit pueniēs fm aliq; cōdi
tionē rei cōsideratā: qd nō ē pueniēs s; alia q nō cōsiderat:
sicut medicus iudicās aliqd cē expediēs vni egroto scdm
vñā ifirmitatē eius cōsideratā: qd n̄ ē sibi simplr expediēs
p alia egritudinē: quā vñ n̄ cognoscit vñ nō cōsiderat.

Ad 5^m āgelus malus appetierit eq̄litate.

Ad secundū sic pcedit. vñ q āgel^o dei
sic dicit Aug. d Adā loquēs. Nō ē credēdū q
vir spūali mēte p̄ditus ē voluerit sicut deus
S; āgel^o multo sapiētiōz fuit hoīe. g vñ q dei
eq̄litate nō appetit. **Ad 1^m** illud qd nō cadit i apphēsiōe
nō cadit i volūtate: qz volūtas nō ē nisi d aliquo bono ap
p̄hēsiō: s; eq̄litas creature ad deū n̄ cadit i apphēsiōe: qz
ipse dō oēm itellz creatus sua magnitudie excedit. g vñ q
dei eq̄litate nō appetit. **Ad 2^m** quāuis volūtas sit polium
et impolium: tñ electio nō ē nisi polium vt dñ i. 3. ethicozū:
s; electio āgeli fuit d eo qd cōsiderauit: qz qd nō peccat
p electōz: peccat p ifirmitatē vñ ignozitiā: vt pōt hñ a pbi
iosopho i 5. ethicoz qle nō fuit ptn āgeli. Ergo suū dñ
deratū fuit pole: s; eū cē eq̄lē deo ē impole. g nō fuit suū
cōsideratū. **Ad 3^m** nullus peccat i dñderio sui finis: qz b nā
le ē: s; finis āgeli: et cuiuslibz creature ē assimilari dō. g vñ
q n̄ peccauit b appetēdo. **Ad 4^m** qd n̄ assimilari alicui
p̄uertit ad illud. nullus. n. vult cē similis ei quē odio bz:
s; āgelus peccādo nō ē cōuersus: s; auersus a deo. g nō ap
petit similitudinē dei vñ equalitatē.

Ad contra supra illud. ps. Que nō rapui tūc exsol
nebā: dicit glo. q Eua sicut dyabol^o ra
pe voluit dinitatē. g vñ q dyabolus dei eq̄litate appetit.
Ad 2^m Esa. i. 4. Ex p̄sona nabuchodonosor i figura dyabo
li dñ. In celū ascēdā: n̄ at p̄t itelligi d celo empireo: qz i il
lo creat^o fuit. g opz itelligat d celo scē trinitatis: et ita vñ q
eq̄litate dñe celsitudis appetit.

Respondeo dñm q circa hoc triplex ē opinio: qdaz
nāq; simplr et absolute pcedūt q ptn
angeli fuit: ex hoc q deo simplr eq̄lis ē voluit: nec obstat
q hoc ē impole: qz fm Aug. Leca ambitio sp psumit plus
q possit: s; hoc nō vñ pueniēs: qz quāuis bō possit plus dñ
derare: qz possit bñe: nō tñ plus pōt velle: qz possit estimare

qz itellz volūtas sequit^r: et nō excedit. Et p̄terea in āgelo
nō ē ponere passionē q ex appetitu bonozis iudiciu itellz
liget sicut ē in nobis: Et p̄terea nullus vult aliqd vñq; q
posito eius nā nō maneret. si at angelus deo eq̄lis cē: nō
ēet huius nāe: s; dñe: et ita suū nō ē appeteret. Et iō alr
aly dicūt: q dei eq̄litate dñe nō appetit: s; idirecte: qz
appetit aliqd quo habito seq̄ret q deo cē eq̄lis. s. nulli
subcē. Doc ē nō vñ pueniēs: qz totū bonūz angeli ē i hoc
q deo subcē. sicut tota claritas aeris ē in hoc q subycit ra
dys solis: et iō hoc ab āgelo non potuit appeti. Et iō alr ē
dñm q nō appetit eq̄litate simplr quātū ad subam dñe
rati. vt. s. velle tātaz bonitatē bñe quātā dñs bz: s; tñ appe
tit eq̄litate fm qd. s. quātū ad modūz bñdi: bonitas at si
ue bñtudo ē i deo: quā bz p suā nāz: et a q ois creature bñ
tudo: et bonitas trāsfundit. vidēs g āgel^o dignitatē nāe
sue q creaturis ceteris p̄minebat: voluit a se bñtudinē et
bonitatē: i oia iferiora dñari: voluit ē p sua nālia in p̄fe
ctiōz bñtudinis puenire. et iō dñ q sine merito bñe voluit
hoc qd meritis habiturus cē si p̄stitisset: nec ēt quātū ad
modū bñdi simplr deo egparari voluit: non. n. voluit a se
bñtudinē bñe: nec ēt primū in alios trāsfundēs: s; a deo et
sub deo fm q ipse in omni nā operat^r.

Ad primū ergo dñm q angelus noluit equalitatē
simplr: sicut nec homo: s; modo p̄dicto:
quidā tamē dicūt q Adā magis fuit p̄ditus spūali mēte
q angelus: nō tamē quātū ad gradū nature: s; quātū ad
diuinā reuelationē quā habuisse credi cū dñs in eū sopo
re imisit. **Ad secundū** et tertiū dñm q ratōes ille proce
dunt d eq̄litate simplr quā nō dicimus āgelū appetisse.
Ad qrtū dñm q assimilatio dñe ē finis vñius cuiusq;
creature scdm modū sibi a creatore p̄fixum. vñ sine deor
dinatiōe nō pōt cē q appetitus tēdat in diuināz assimi
lationē: vltra terminū nāe sue a deo statutū. **Ad 5^m** dñm
q i quolibz peccatore auersio a deo ē p̄ter itētiōe: qz ma
lū nō pōt cē intētiū: s; sp bonū in quo ē ad deū assimilatio:
et ita p̄ter itētiōe ipsoz angeloꝝ fuit q a deo se auer
terent: cui assimilari volebant.

Ad 6^m p̄mū peccatū angeli fuerit supbia.

Ad tertium sic pcedit. videt q pec
catū angeli primū nō fu
it d gñe supbie: s; aliud: qz sicut pmo thi. 6. dñ
radix oium maloz est cupiditas vñ auaritia:
s; peccatū angeli fuit q̄si oius peccatoz radix
ergo suū peccatū fuit cupiditatis vñ auaritie. **Ad 2^m** in lra
dñ q auertit a deo ē odio bñe vñ inuidere: s; angeli peccādo
a deo auersi sūt. ergo eozum peccatūz fuit inuidie vel ody.
Ad 3^m fugere laborē in bonis spūalibus p̄tinet ad accidia
s; Bernardus dicit q in hoc fuit angeli peccatū q sine la
bore gloriā bñe voluit. ergo videt q suū peccatū fuit acci
die. **Ad 4^m** quicūq; nō facit illd ad qd tenet peccat p omis
sionē: s; angelus debuit cōferre de dei ordinatiōe ne vltra
ipsaz appeteret aliqd qd nō fecit. g p omissionē peccauit.
Ad 5^m inter vtutes primū locū tener fides: q̄si fundamen
tū: s; ifidelitas fidei opponit^r. ergo cū angeli peccatū p̄mū
fuerit videtur q fuerit ifidelitas.

Ad contra sicut dicit ecclesiastici. xi. Initiū ois peti sup
bia: s; a malicia dyaboli oē peccatūz origi
nē trahit. ergo videt q suū ptn fuit supbia.

Respondeo dñm q supbia tribus modis accipitur.
Uno mō put sumit habitualr. s. qdaz
inclinabilitas vel ex nāe flexibilitate tātum vel ex fom
tis corruptione ad supbiēdū: et sic dñ supbia initiū ois pec
cati. Alio mō dicit supbia scdm q aliq; actualr se effert
extra pcepti limites vt p̄cipiēti nō subyciat^r: et sic nō ē spā
le peccatū: s; qdam gñalis conditio oē peccatū cōsequēs

ex parte auersiois. Tercio modo dicitur supbia iordinatus appetitus pprie excellētie: et pēpue i dignitate vel honore: et sic ē spāle pētrū vñū de septē capitalibus viciis: et sic pētrū angeli supbia fuit: qđ p3 tū ex dīderato: q2 emi- nētiā dignitatis appetit: tum ē ex motiūo: q2 ex cōsidera- tiōe pprie pulchritudinis in peccatum ruit.

Ad primum ergo dicendum: qđ cupiditas ē triplē dī. Uno modo f3 qđ ē radix oīs pētrū: et sic ē qđaz īclinabilitas i dīderiū iordinatū cuiuscūqđ dī- siderabilis: vñ ex corruptiōe fomitis vñ ex cōditiōe nāe: qđ flexibilis ē pp hoc qđ ē ex nihilo. Alio modo dicitur fm qđ ē cōditio oē pētrū psequēs ex parte auersiois prout dicit dī- deriū actuali iordinatus cuiuscūqđ dīderabilis vñ bono- ris vñ scie. Tercio mō dicitur fm qđ ē spāle viciū vñūz dī septē capitalibus. s. iordinatus dīderiū habēdi ea qđ suf- ficiētiā i vita promittūt vt pecunia: et alia: quoz pētrū nū mīsmate mēsurat: et p se cōstat qđ taliū dīderiū dyabolus nō peccat. **Ad 2^m** dōm qđ odiūz et iuidia respēu dei p supponūt i angelo volūtatis prauitatē. vt dicit Augu. sup Beneficm ad lram. xi. qđ sic p3: q2 nullius rei pōt eē odiū nisi qđ ē diuonūz et p3rariūz volūtati: illud āt qđ ē optimū nihil dīfectus habēs admixtū nō ē p3rariūz nisi volūta- ti nō recte. Similr iuidia ē dolor aliene p3p3tatis īquātū ē impeditiua alicuius boni p3p3: dīna āt felicitas nō ē im- peditiua alicuius p3p3 boni nisi qđ iordinate dīderat: q2 ab eo oē bonūz dīcedit: et ita odiūz et iuidia p3supponūt ali qđ pētrū: p qđ volūtas dīordinatē. et sic nō fuit pētrū eius ody vñ iuidie. **Ad 3^m** dōz. qđ angeli in b qđ deo ministrāt et merēt: laborē vñ tediū nō habēt. et iō pētrū accidiē eis nō cōpetit: s3 p3o tāto dicunt voluisse sine labore gloriā cōse- qui: q2 p3p3a vñtute assequi voluerūt: fm qđ laboriosum dī illud qđ facultatē operātis excedit. **Ad quartū** dōm. qđ omīssio: quādoqđ est spāle pētrū: quādo. s. dimittit aliqd qđ fieri d3 qđ spālitr pēceptum ē: quādoqđ vō ē cōditio oē pētrū psequēs fm qđ ē dimīssio alicuius circūstātie i opere obseruādo et hoc modo nō ē īconueniēs qđ i pmo pētrū an- geli fuerit omīssio: pōt tñ dici qđ nō tenebāt: tunc actualr pferre: q2 alio mō pētrū vitare poterat. **Ad 5^m** dōz qđ ea qđ sūt p3ima in gñatiōe nō op3 qđ sint p3ima in destructiōe vñde nō sequitur si fides ē p3ima virtutum qđ infidelitas sit p3imum viciōrum.

Ad 6^m II.

De circa secundum pncipale qñt de auersioe bonoz angeloz: et qñt duo. pmo vtrū fuerit eis aliqđ grā appōsita ad auersionē. Scđo vtrū p illā grā suā bñtudinē meruerunt.

Utrū angeli idiguerūt grā ad hoc qđ auerterēt i deū. I.

Ad primum sic pcedit. videt qđ nō in diguerint appōsitiōe ali- cuius grē vt auerterēt ad deū. Ad libertatē .n. lib. ar. ptinet: vt ad vtrūqđ flecti possit et pē- pue i bonū: s3 i angelis i statu creatiōis fuit li. arb. nullo pētrū debilitatū. gñō idigebāt grā ad hoc vt in bonū auerterēt. **Ad 2^m** vt supra ex vñbis Aug. habitūz ē d3 nō dīstinxit iter angelos an eoz auersionē et auersionē: s3 illis qđ sūt auersi nō fuit appōsita grā: vt i lra dī. ergo nec illi qđ fuerūt auersi an auersionē. **Ad 3^m** ex hoc qđ angeli auer- si sūt a deo grā repleti sūt: ita qđ auersio ad grām ē ppara- tiō. Si ergo auersio nō pōt eē nisi p grāz aliqā pcedentē nec itēz illa grā sine pparatiōe aliqā: als oībus dare. vñ qđ p hūc modū sit pcedere in īfinitūz: qđ ē itella et nā respu- it. ergo ē status i pmo: qđ. s. ad auersionē nō oportuit dari grām qđ ad cōuersionē ppararet. **Ad 4^m** idē habitus est qui cooperat habēdi bonum opus eius reddens: et qui operat in eo bonū īpsū faciēs: s3 angelus nō indiguit grā operā-

te vt i lra dī. ergo nec cooperāte grā ad opus cōuersionis. **Sed contra** proficere ad meritūz vite nullus sine grā pōt: s3 p auersionē angeli ad vitā pfecerūt. ergo ad eā grā idiguerūt. **Ad 5^m** auerti ad deū ē amore ei adherere: vt i lra dī. Nō aut itelligit b de amo- re nālī: q2 sic ēt eū p3us dilexerāt: vt supra habitū ē. ergo videt qđ itelligat de amore charitatis: qđ sine grā nō ē. er- go auersio sine grā nō potuit esse.

Respondeo dōz qđ circa b ē duplex opinio: qdam .n. dñt qđ ad auersionē meritoria exi- git duplex grā. vna gratū faciēs: qđ īformat auersionē actū et meritoriu reddit. Alia gratis data: qđ eliciit suba actus et qđ lib. arb. īclinat ad volēduz: s3 istam gratiāz ponere nō vñ necessariū nisi īpsa libertas arbitry grā dicat qđ pculdu bio nobis a deo ē: vel aliqđ occasiōes que quādoqđ dantur boībus a deo ad cōuersionē: vt īstructio legis et castigatio ad humilitatē: et alia huiusmōi: sine qbus tamē pole ē gra- tiam cōsequi: q2 si hō facit qđ in se ē deus dat ei grām. Ad hoc autē faciēdu nō exigit aliqd aliud. Illud .n. ad qđ si pōt p se. lib. arb. nō est i boīe vt faciat illud: illud .n. i nobis ēt dī cuius nos dñi sumus. vñde pō ista īplicat p3radictio nē dum posuit qđ ad faciēduz illud qđ i nobis est liberum arbitriū nō sufficit. **Ad 2^m** et ideo aliter ē dōm. qđ ad eliciēdu actū auersionis sufficit lib. arb. qđ se ad habēduz gratiam p hūc actūz pparat et disponit: s3 efficacīa auersionis ad me- ritū. nō pōt esse nisi p gratiā: vñde vñus et idē motus ē cō- uersionis lib. arb. i quo grā īfundit: qđ est dispō ad grām: s3 qđ exiit a lib. arb. et meritorius fm qđ grā īformat. Et simile ē etiā i motu p3ritiōis quo pmo īustificatur ipius: qualr aut hoc sit pole pōt videri ex his que i nā ptingūt. In eodem .n. īstanti quo pmo est dispō necessitatis i mā forma suba- lis īducit. cum .n. gñatio sit terminus alteratiōis: op3 i eo- dē īstanti alteratiōe terminari ad dispōnem qđ est necessi- tas et gñatiōe ad formā substantiale. Sed q2 alteratiō est motus p3tinuus: ideo pncipiū alteratiōis et mediū quo mā disponitur ad formā subalē tēpore pcedunt ītroductionē forme subalis: motus aut volūtatis qđ disponit ad grāz est simplex et nō p3tinuus. iō vel p3m tñ ē sufficiēs dispositiō ad grāz: vel vltimus iter plures: qđ agit i virtute oīuz pce- detiū: et ideo cum illo gratia īfunditur.

Ad primum dōm. qđ quāuis lib. arb. de se possit in- quā meritorius est. **Ad secūduz** dōz. qđ motus auersio- nis et auersionis fm qđ sūt ex lib. arb. pcedūt īfusiōez grē in qbus dā: et casum quoz dā: nō tēpore: s3 nā fm viā materie et gñatiōis put dispō pcedit formā: et per hoc p3 solutio ad tertiu. **Ad quartū** dōm qđ aliqd dī fieri vel operatum ēē duplr: vñ sicut ex cōtrario: prout dicimus qđ ex nigro fit albu: et hoc modo dī grā operās qua de malo fit bonus: et sic nō fuit in angelis: vt in lra dī. Alio modo dī aliqd fieri ex negōne vel pnatōe: sicut ex nō lucēte lucēs: et ex nō figu- rato figuratū: et sic dī grā operās qđ nō bono gratuita bo- nitate fit tali bonitate bon: et sic grā opans fuit i angelis.

Utrū angeli meruerint suā bñtudinē. II.

Ad secundum sic pcedit. vñ qđ an- geli suā bñtudinē nō meruerint. Meritū .n. pcedit p3miuz: sicut via terminū: sed in angelis nō potuit esse me- ritū: q2 ante bñtudinēz gratiā non habebant qđ est radix merendi ad minus si in gratia creati nō sūt: er- go vñ qđ suā bñtudinē nō meruerūt. **Ad 2^m** si dicat qđ merē- tur eam p ministeria qbus nobis ībēte deo obsequunt. **Contra** fm Dio. supiores non mittunt ad explendum vñm exterioris ministerij. si ergo īferiores p ministeriūz merent. videt qđ iniuste cū supioribus agat qbus merēdi

facultas nō conceditur. ¶ **P**ro. ordo vnus in infinitum nō excedit alterus. si ergo inferiores continuo merentur per exterius ministeriū. videtur q̄ quādoq; perueniant ad gradus superioris ordinis: et ita esset ordinum confusio. ¶ **P**reterea efficacia merēdi in operatiōe est vel propter difficultatē operis vel propter pfectionē: sed non propter difficultatē: quia angeli sui ministeria expleant sine labore oī: et difficultate: ergo si propter pfectionem cum operatio qua deum contemplantur sit nobilior et pfectior. videtur etiā q̄ per illam mereant. et cum h̄ sit cōmunis oībus beatis: et nō interrupta. videtur q̄ facti sint in p̄tinuo merito: et ita q̄ eorū gloria in infinitum crescat.

S3 contra in q̄buscūq; inueniunt perfectio vnus rationis in eis sūt eadē p̄ncipia consequēdi pfectionē illā: s3 in angelis et hoībus est beatitudo vni⁹ ratiōis. cū ergo hoīes ad beatitudinē sine merito nō pueniant. videt q̄ nec angeli. ¶ **P**reterea. s̄m Bernar. i hoc fuit peccatū angeli q̄ gloriā sine merito habere voluit: nō autē hoc fuisset ei peccatū si ad hoc ordinatus esset vt beatitudinē haberet quā nō mereret. ergo videtur q̄ nō habuerūt beatitudinem sine merito.

Respōdeo dōm q̄ sustinēdo angelos in grā fuisse creatos planū est ad hoc respōdere: ga sic certissime meritū primū p̄cessisset. Si autē in grā creati nō sūt: s3 grā fuit eis s̄l data cū gloriā: tūc sūt tres opinionēs: quidā enī dicūt q̄ suā beatitudinē nullo modo meruerūt nec fuit eis data grā ad merēdū: s3 ad b̄tē viuēdū hoc autē nō videt cōueniēs: qz beatitudo h3 rōnē p̄mū: p̄mū autē sine merito eē nō pōt. sicut nec pena sine culpa. Alij dūt q̄ p opera q̄ sūt post cōfirmationē gbus nobis ministrat merent beatitudinē quā p̄s acceperūt: sicut aliquis miles meret munus sibi a rege collatū posterus militat: dō: s3 h̄ ē simplr loq̄ndo nō videt pueniēs: qz beatitudo h3 rōnē termini: meritū autē cū sit tēdēs i aliud h3 rōnēz vie. vñ nō vident se posse cōpati vt alijs beatus i statu merēdi ex. stat. S3 s̄m qd pōt sustineri: vt. s̄. mereri intelligat nō p̄mū cēntiale qd ē eoz beatitudo: s3 p̄mūz accidētale qd ē gaudiū de illis q̄ p eoz officia saluāt. ¶ **E**t iō v̄ cū alijs dōz q̄ meritū i eis nō p̄cessit p̄mū tēpore: s3 natura: qd facile intelligi pōt ex his q̄ supra dicta sūt. Sicut enī actus lib. arb. ē dispō ad grāz: ita actus informatus grā est meritū glorie. Unde vnus et idē cōuersionis motus ē p̄paratio ad grām s̄m q̄ ē ex libero arbitrio et meritorius glie: scōz q̄ ē gratia informatus: et iterus fructiōis actus s̄m q̄ cōpletur per habitum glorie.

Ad primū ergo dōm. q̄ nō ē necessariū meritūz p̄cedere p̄mū tēpore: s3 nā tñ. glibz. n. actus meritorius h3 aliq̄d p̄mū sibi adiūctū: sicut et glibz actus iordinatus h3 penā. vt dicit Aug. i libro p̄fessionū. ¶ **A**d 2^m dōm. q̄ et si superiores nō mittat: nihilominus tñ p̄ eos regulat inferiores i suis ministerijs: et iō meritūz resp̄cū accidētalis p̄mū cōe ē: et p̄ p3 r̄sio ad tertiū. ¶ **E**t p̄terea ordines distinguūt scōz gradū. i p̄mū cēntiali qd p̄ ministeria nō augef. ¶ **A**d 4^m dōz. q̄ act⁹ ministerij āgeloz h̄nt efficaciā merēdi rōne effect⁹. s̄. salutē hoīuz q̄b⁹ ministrat d̄ q̄ redūdat i eis gaudiū: qd est accidētale p̄mūz. ¶ **E**xpositio textus.

Atertū odio h̄re rē. Videt hoc ē ē im-
possibile: quia sicut nihil amat nisi bonum vel in ratione boni: ita nihil odio habetur nisi ratione mali: sed in deo nulla est ratio mali: ergo odio haberi nō potest. ¶ **S**ed cōtra est. qd dicitur in psalmis: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Ad qd dicendū q̄ ipsi deum s̄m q̄ ē nullus odio h̄re pōt: s3 rōne alicuius effectus eius qui cōtrariat volūtati iquātū ē puniē vel p̄hibēs vel aliquid

huiusmōi. Nō ita q̄ prius dedita subtrahunt: ex quo videtur: q̄ in gratia creati nō sunt: sed hec sunt verba magistri qui huius opinionis videt fuisse.

Cor de maioribus et de minoribus quidā ceciderūt: inter quos vnus fuit celsior. s̄. lucifer.

Distinctio. VI.
¶ **P**reterea sciri op3: quonā sicut de maioribus et minoribus quidā p̄stiterūt: ita de vtroq; gradu qdam corruerūt. Inter quos vn⁹ fuit oībus alijs cadētibz excellēior: nec iter stantes alijs fuit eo dignior: sicut testimonijs auctoritatū mōstrat. Ait. n. Job. Ipse p̄ncipis viarū dei. Et in Ezechiele legit. Tu signaculū silitudinis plenus sciētia et p̄fectiōe decorus i deliciis paradisi dei fuisti. Qd exponēs Grego. ait. Quāto magis in eo subtilior ē nā eo magis in illo imago dei filis i sinuat ip̄ressa. Itē i Ezechiele legit. Qis lapis p̄ciosus op̄mētū eius. i. oīs angelus q̄n operimētū erat: qz vt dicit Grego. In alioz cōparatiōe ceteris clarior fuit. Unde et vocatus ē Lucifer: sicut testat ysaias. Quō inq̄ cecidisti Lucifer: qui mane oriebaris et c. Qui nō vnus ordo: s3 vnus sp̄s accipiēdus ē q̄ teste Iñdoro postq̄ creatus ē eminetiā nā et p̄funditatē sciētie sue p̄pendēs: in suis creatorēz sup̄biuit in tñ q̄ ē deo se cōq̄re voluit. vt i ysaiā dicit. In celū ascendā supra astra celi: et exaltabo solū meū et ero filis altissimo. Silis quidē deo eē voluit nō p̄ imitatōez: s3 p̄ cōlitate p̄cē.

Et iō quo delectus fuit merito sue sup̄bie.

Et tātē sup̄bie merito de celo. i. dē m̄pireo celo in quo cū alijs fuerat delectus ē in istū caliginosū aerē cū oībz sue prauitatis cōsortibz. Nā vt Iōānes ait i Apocal. Draco de celo cadēs secū terriā partē stellaz traxit: qz lucifer alijs maior nō solus cecidit: s3 cū eo alij multi: q̄ ei i malicia cōsenserūt: eosq; cadētes hui⁹ caliginosi aeris habitaculū recepit. Et hoc ad n̄az p̄bationē sc̄m ē: vt sint nobis cā exercitatiōis. Tñ apls. Col. luctatio ē nob̄ aduersus p̄ncipes et p̄ates m̄di b⁹: et aduersus rectores tenebrarū h̄az i sp̄s alia neq̄tie i celestibz. Qz demōēs q̄ s̄ sp̄siales et nequā in hoc turbulento aere nobis p̄pinquo qd celum appellatur habitant. Unde et dyabolus aeris princeps dicitur.

Cor nō ē p̄cessus eis habitare i celo v̄l i terra.

Non. n. est eis cōcessus habitare i celo qz clarus locus ē et amēnus. Nec in terra nobiscū: ne hoīes nimis infestarent: s3 iuxta apli Petri doctrināz in